

Uchwała z dnia 27 czerwca 2008 r., III CZP 50/08

Sędzia SN Jacek Gudowski (przewodniczący)

Sędzia SN Zbigniew Strus

Sędzia SN Dariusz Zawistowski (sprawozdawca)

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Katarzyny F. – syndyka masy upadłości "J." S.A. w G. przeciwko Przedsiębiorstwu Produkcyjno – Handlowo – Usługowemu "E." Andrzej R., Wiesław Ś. sp.j. w G. o zapłatę, po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 27 czerwca 2008 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Toruniu postanowieniem z dnia 18 lutego 2008 r.:

"Czy uzasadniony zarzut apelacji naruszania art. 479¹⁸ § 2 k.p.c. przez pominięcie, jako sprekludowanych wszystkich wniosków dowodowych pozwanego, zgłoszonych w sprzeciwie od wyroku zaocznego może zostać uwzględniony, jeżeli pozwany na rozprawie nie zwrócił uwagi sądu na to uchybienie przepisom postępowania i nie wniósł o wpisanie zastrzeżenia do protokołu, stosownie do art. 162 k.p.c.?"

podjął uchwałę:

Strona nie może skutecznie zarzucać w apelacji uchybienia przez sąd pierwszej instancji przepisom postępowania, dotyczącego wydania – na podstawie art. 479¹⁴ § 2 i art. 479¹⁸ § 3 k.p.c. – postanowienia oddalającego wniosek o przeprowadzenie dowodów, jeżeli nie zwróciła uwagi sądu na to uchybienie (art. 162 k.p.c.).

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy, po rozpoznaniu sprzeciwu pozwanego od wyroku zaocznego wydanego w postępowaniu w sprawach gospodarczych, wydał na rozprawie postanowienie o pominięciu twierdzeń, zarzutów i wniosków dowodowych pozwanego zawartych w jego sprzeciwie, uznając, że uległy one prekluzji, gdyż

pozwany nie przedstawił ich w odpowiedzi na pozew. Dopuścił jednocześnie dowody zawnioskowane w pozwie i po ich przeprowadzeniu wydał wyrok, którym utrzymał wyrok zaoczny w mocy. W apelacji pozwany zarzucił naruszenie art. 479¹⁸ § 3 w związku z art. 479¹⁴ § 2 k.p.c. W toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji pozwany nie wniósł o wpisanie do protokołu zastrzeżenia o uchybieniu polegającym na naruszeniu art. 479¹⁸ § 3 k.p.c.

Sąd Okręgowy przy rozpoznaniu apelacji pozwanego powziął wątpliwość, czy zarzut naruszenia art. 479¹⁸ § 3 może być uwzględniony, jeżeli pozwany stosownie do treści art. 162 k.p.c. nie zwrócił uwagi sądu na uchybienie przepisom postępowania w tym zakresie i zagadnienie to przedstawił do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. (...)

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd drugiej instancji podniósł, że niezależnie od przedstawionego zagadnienia prawnego budzi także jego wątpliwość, czy naruszenie przepisów postępowania zarzucane przez pozwanego w apelacji spowodowało nieważność postępowania, wyrażając przy tym przekonanie, że zarzut naruszenia art. 479¹⁸ § 3 k.p.c. był uzasadniony. W tej sytuacji wymaga podkreślenia, że ocena, czy naruszenie przepisów postępowania w określonych okolicznościach faktycznych spowodowało pozbawienie możliwości obrony praw przez stronę, należy do zakresu merytorycznej oceny sądu rozpoznającego stosowny zarzut. Stwierdzenie w wyniku takiej oceny, że w sprawie miała miejsce nieważność postępowania, czyniłoby bezprzedmiotowym udzielenie odpowiedzi na przedstawione Sądowi Najwyższemu pytanie, art. 162 k.p.c. stanowi bowiem, że wyłączenie możliwości powoływania się w dalszym toku postępowania na uchybienia przepisom postępowania przez stronę, która nie wniosła o wpisanie do protokołu zastrzeżenia o uchybieniu przepisom postępowania, nie dotyczy tych naruszeń przepisów postępowania, które sąd powinien wziąć pod rozagę z urzędu, a nieważność postępowania sąd drugiej instancji bierze pod uwagę z urzędu (art. 378 § 1 k.p.c.).

W zakresie przedstawionego zagadnienia prawnego Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że treść art. 162 k.p.c. sprzeciwia się możliwości uwzględnienia zarzutu naruszenia art. 479¹⁸ § 3 k.p.c. wtedy, gdy pozwany nie zwrócił uwagi sądu na to uchybienie sądu i nie wniósł o wpisanie odpowiedniego zastrzeżenia do protokołu. Pogląd ten należy podzielić, gdyż przemawia za nim wykładnia językowa i funkcjonalna art. 162 k.p.c. Przepis art. 162 k.p.c. w zdaniu drugim określa wyraźnie

wyjątki, w których zdanie pierwsze art. 162 k.p.c. nie ma zastosowania. Nakazuje to przyjąć, że co do zasady w pozostałych wypadkach uchybień przepisom postępowania reguła ta powinna być stosowana.

W literaturze przyjmuje się, że celem regulacji z art. 162 k.p.c. jest pobudzenie inicjatywy stron w doprowadzeniu do szybkiego usunięcia dostrzeżonych przez nie naruszeń przepisów postępowania i umożliwienie sądowi niezwłocznego naprawienia błędu. W ten sposób dochodzi także do przyspieszenia i usprawnienia postępowania. Cel art. 162 k.p.c. byłby trudny do osiągnięcia przy założeniu, że strona, która we właściwym czasie nie zgłosiła odpowiedniego zastrzeżenia, może powołać się na uchybienie procesowe w środku zaskarżenia. Należy zatem przyjąć, że prekluzja przewidziana w art. 162 k.p.c. obejmuje także te uchybienia, które miały wpływ na wynik postępowania i mogły być przedmiotem zarzutów apelacyjnych. Stanowisko to znalazło wyraz w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyrok z dnia 10 grudnia 2004 r., III CK 90/04, OSP 2006, nr 6, poz. 69).

Jako szczególny przypadek tego rodzaju uchybień wymaga jednak rozważenia sytuacja, w której naruszenie przepisów postępowania znajduje wyraz w wydanym postanowieniu, część bowiem postanowień wydawanych w toku postępowania przed sądem pierwszej instancji może być wprost zaskarżona, a inne mogą być podważane przy wykorzystaniu art. 380 k.p.c. Zagadnienie to było już przedmiotem rozważań w doktrynie, gdzie wyróżniono pod tym kątem kilka kategorii orzeczeń sądowych. Do pierwszej kategorii postanowień zostały zaliczone te, które są zaskarżalne zażaleniem, do drugiej postanowienia niekończące postępowania w sprawie, które mogą być zmieniane jedynie w razie zmiany okoliczności, a zatem wiążą sąd, który je wydał (art. 359 § 1 k.p.c.), a do trzeciej te, które nie są oddzielnie zaskarżalne i mogą być zmieniane stosownie do okoliczności sprawy. Jedynie do tych postanowień odnosi się art. 162 k.p.c. Podobne stanowisko wyraził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 27 października 2005 r., III CZP 55/05 (OSNC 2006, nr 9, poz. 144) i wyroku z dnia 15 czerwca 2007 r., II CSK 96/07 (nie publ.).

Z tych przyczyn należy podzielić pogląd, że w sytuacji, w której strona nie zwróciła uwagi sądu na uchybienia przepisom postępowania i nie wniosła o wpisanie odpowiedniego zastrzeżenia do protokołu, w terminie określonym w art. 162 k.p.c., nie może podnieść skutecznie w apelacji zarzutu naruszenia przepisów postępowania opartego na takich uchybieniach, jeżeli nie chodzi o naruszenie

przepisu, które sąd bierze pod uwagę z urzędu, bądź strona nie uprawdopodobni, że nie zgłosiła zastrzeżenia bez swojej winy.

Uwzględniając to stanowisko, Sąd Najwyższy podjął uchwałę, jak na wstępie (art. 390 § 1 k.p.c.).